

Netværksskabende forum

*Synspunkter og problemstillinger fra forældre (og
bedsteforældre)
til nuværende eller tidligere anbragte børn.*

Rapport fra udredningsprojekt i

Café Paraplyen - en alkoholfri Café

Nørregade 77-79 5000 Odense C. E-mail: omsorg@paraplyen-odense.dk Tlf 66128585

Tovholder/ proceskonsulent
Soc.rdg. Charlotte Wæver
63450055 /
cwaever@mail.dk

Sparringspartner/ skribent
Seniorkonsulent Ejgil Aagaard.
PUF- gruppen., 66123406
ejgida@vip.cybercity.dk

Udgivelsen sker i tilknytning til KABU projektet, Socialministeriets kvalitetsprojekt 2002-2005

”Netværksskabende forum”

Synspunkter og problemstillinger fra forældre (og bedsteforældre) til nuværende eller tidligere anbragte børn.

Del 1.

Baggrund:

Stedet

”Paraplyen” er navnet på den sociale ”netværkscafé” der beliggende i Nørregade, Odense. Den er en del af KFUM’s Sociale Arbejde, og herunder har Paraplyen en aktiv rolle i indsatser for personer som strider med at blive fri af deres alkoholmisbrug. En mere udførlig beskrivelse af KFUM’s omsorgsfremmende indsatser fremgår af to rapporter som Socialt Udviklingscenter har stået for¹. Paraplyen er åben fra kl 10- 21 på hverdage. Her mødes et stort antal gæster, et korps bestående af ca 50 frivillige og de ganske få ansatte.

Det er et alkoholfrit værested med almindelige café- tilbud i form af kaffe/te, håndmadder, kage osv. Det er ligeledes basis for en lang række initiativer.

En del af den etik der knytter sig til Paraplyens indsatser er at møde mennesker med respekt, der hvor de er i livet og derpå yde en indsats. Derved øges mulighederne for at sikre større viden om de vilkår for de livsformer som knytter sig til de svageste borgere, således at denne viden kan indgå i forbedring af det socialpolitiske arbejde. Det kan ske dels som et led i KFUM’s Sociale Arbejde i Danmark – og dels lokalt i Odense.

Potentielle målgruppe

Gæsterne udgør en broget skare af borgere hvoraf livet for de fleste har givet ridser i lakken. – Der er stor aldersspredning, forskellig etnisk baggrund, forskellig motivation for at møde frem, og begge køn møder flittigt op. Paraplyen fungerer som netværksskaber. Det sker direkte mellem de fremmødte gæster, de frivillige indbyrdes, - og i helt særlige tilfælde gennem konkrete opfølgning efter behov. Det sker til byens forskellige service muligheder indenfor uddannelse, kultur, fritid og det sker til arbejdsmarkedet.

Den konkrete målgruppe

I dette initiativ taler vi om en afgrænset personkreds, - nemlig de som enten selv har været *anbragt uden for eget hjem* eller er forældre eller bedsteforældre til børn/unge der er i en anbragt situation. Det er altså erfarne mennesker som på egen krop har problematikken om anbringelse enten de facto eller gennem en potentiel angst i den nuværende situation dybt inde i hverdagslivet. Som vi skal se,

¹ Der er tale om ”Mangfoldighedens Café” og ” Du kan altid komme igen – også i dit eget liv”. Iøvrigt kan henvises til www.kfumsoc.dk

er det vilkår, der åbenbart har en stigmatiserende effekt, - og som emotionelt sætter sit præg på tidsforbrug og energi – specielt i relation til velfærdssystemets vogtere.

2

Introduktion til projektet.

Socialministeriet har valgt at sætte særligt fokus på kvaliteten i anbringelsessager. Der blev nedsat et særligt sekretariat - forkorte til KABU-sekretariatet, - og herfra udmeldte man 9 prioriterede områder.

Paraplyen søgte og fik en bevilling til bl.a.

1. at udvikle og beskrive det netværksskabende forum som allerede eksisterer omkring samarbejdet mellem voksne – nærtstående familie og venner – og forskellige dele af det offentlige system.
2. at tage udgang i viden fra personer med egne erfaringer vedr. anbringelsesproblematikken – og sætte denne viden i relation til aktuelle og konkrete problemstillinger i forbindelse med at have været anbragt uden for eget hjem
3. at kunne kvalificere deltageres egne relationer til de sociale systemer.

Tanken var at bygge videre på det særlige kontakt og tillidsforhold der eksisterede i forvejen og derved fokusere på de traumatiske forhold, der altid knytter sig til at være direkte involveret i anbringelsessager – uanset om det er oplevelse af en potentiel trussel eller en de fakto situation.

Projektet skulle annonceres internt i Paraplyen og gennemføres via enkeltsamtaler, gruppedrøftelser bestående af 4 - 5 deltagere. Afslutningsvist skulle gennemføres et fokusgruppeinterview der skulle handle om nogle af de problemstillinger som dukkede op i forløbet . Yderligere skulle suppleres med initiativer ”ud af huset”. Projektets bevillingsgrundlag var normeret til et gennemsnitligt forbrug på 5 timer pr.uge. Det er alt sammen blevet gennemført som ansøgt – og mere til.

Socialrådgiver Charlotte Wæver (CW)– der i forvejen havde sin gang i paraplyen og som sådan allerede var kendt af gæsterne – blev engageret som proceskonsulent. Hun skulle som sådan være den ”daglige” tovholder i forløbet. Hendes ambition var, at deltagerne gennem samtalerne helst skulle have ”noget med sig” når de gik. At der var givet bidrag til at hver enkelt kunne tackle synergiforholdene mellem sig selv, sit barn eller børnebørn, sagsbehandleren, samleveren mm - på en mere tilfredsstillende måde.

Starten

I februar 2004 lod man nyheden om denne mulighed ”sive” til gæsterne. Der blev hængt opfordring til deltagelse på opslagstavlen. Formuleringen var kort:

- *har du fået anbragt dine børn udenfor hjemmet ?*
- *har du selv som barn/ung vært anbragt udenfor hjemmet ?*
- *vil du dele din viden og erfaring med mig ?*
- *eller måske deltage i en diskussionsgruppe ?*

så var det bare med at henvende sig til.....

Medarbejdere og frivillige på Paraplyen etablerede sonderende kontakter til mulige deltagere fra såvel frivilligruppen som fra gæsterne. Det resulterede i at CW kunne gennemføre individuelle samtaler med seks forældre til anbragte og fire andre voksne, der selv havde været anbragt. 4-6 havde lyst til at deltage i gruppedrøftelser – resten foretrak samtaler eller indsatser i en-rum.

Den ene kontakt blev til en udbygning af samvirket med en ung familie der netop er blevet forøget med endnu et barn, så den nu er kommet op på 4 børn. – Denne familie kan betragtes som værende i risikoområdet mht samfundsmæssige indgreb – inklusive risiko for anbringelse af et eller flere børn, og den er under alle omstændigheder at betragte som en hyppig tidrover for sagsbehandlere ledene.

CW's sonderende samtaler handlede om deltagernes tidligere erfaringer med anbringelse uden for eget hjem, deres relationer til Paraplyen – dvs om de var isolerede eller sammen med nogen – og om de forestillinger CW havde om dette initiativ.

Da deltagerantallet forekom for ringe forsøgte man sig med opslag hos samarbejdspartner i nærheden – f.eks. centralbiblioteket, Lilleskolen, (for voksne analfabeter/ læsesvage), Ungdomshuset (f.eks. om et madprojekt,) Netværkskontakten (en samling af frivillige rådgivninger). Det var ønsket at nå op på mindst 10 deltagere og **derved 2 grupper** – men det kom man aldrig. Realiteten blev at CW's indsats mest blev koncentreret om dels én gruppe med fem faste deltagere plus "lidt løserer" – og den ovennævnte familie.

Hvorfor grupper?

Et af de grundlæggende synspunkter i dette projekt har været, at "gæsterne" har mange ressourcer, som de med fordel kan udløse gennem fællesskaber. Derfor skal der arbejdes for at styrke fællesskaber, så gæsterne kan bruge og yde omsorg for hinanden. Netværk er vigtige for at kunne være en del af et fællesskab. Via gruppetilhørsforhold får deltagerne mulighed for både at få og at give social/følelsesmæssig forståelse for hinanden. Det kan i første omgang tage toppen af problemerne og derefter give mulighed for at gå i dybden og bearbejde den enkeltes problem, f.eks. ved på skift at være "på". At give mulighed for fordybelse i hvad der måske i øjeblikket kan fremtræde som uoverkommeligt. At diskutere hvorfor det er kommet dertil hvor det er nu. Hvad meningen kan være med dette og hint. Hvordan det kan omsættes til brugbar og konstruktiv erfaring og hvad det så kan få af betydning.

Social isolation er ikke altid befordrende for nytænkning. Det giver kun sjældent overskud eller ide'er til at ændre ved en vanskelig eller depressiv situation. Man ville satse på stigende selvansvarlighed med stigende evne og mulighed for at påvirke såvel sit eget liv – som relationer til omgivelser og "systemet". Ikke længere at føle sig som et offer. Det er lettere sagt end gjort. Der er brug for "stiladser" undervejs. Det er her et godt omsorgsgivende netværk kan være med til et "løft".

I gang

Det første gruppemøde blev afholdt i Paraplyen i begyndelsen af marts 2004, og det har lige siden været en fast realitet hver 14.dag.

På 1. møde blev der lagt ud med en narrativ tilgang så alle kom til at fortælle om det de ville om deres baggrund i relation til temaet og for deres deltagelse i gruppen. Denne livshistorie-baserede tilgang muliggjorde og resulterede i at deltagerne løbende uddybede og perspektiverede de temaer man fandt relevant og ønskelig at få bearbejdet. Den brede tilgang viste sig at udskille fælles temaer indenfor en samlende "overskrift". Det ligger i sagens natur – men skal alligevel fremhæves - at møderne er foregået med udgang i *en etik om et fortroligt og angstfrit miljø*. Dermed følger at der ikke foreligger afrapportering hverken til udenforstående på Paraplyen eller til nogen forvaltning eller andre instanser. Kommunikationen foregik uden brug af journalisering.

Lidt om forløbet

Allerede efter de første to møder blev der gennemført en ”ryste-sammentur” til Svendborg bl.a. med besøg på Viebæltegård Museum. Her har de en særudstilling om anbragte børn gennem tiderne, der har titlen ”Du skal ikke tænke på din far og mor”. Et arrangement som ”gik rent ind” og bragte stof der aksellererede de efterfølgende diskussioner. Om forhold der gav såvel triste som glade minder.

I september gik turen til Århus med besøg hos ”Baglandet”. Også dette arrangement var af høj kvalitet og relevans for deltagerne – og det gav overvejelser om at gæsterne ville starte sådan et sted i Odense. Overvejelser som i skrivende stund er ufærdige.

Men tyngden i indsatsen har ligget dels i relation til de temaer der kom op i gruppens kontinuerte forløb, og dels til den udvidede – og i perioder ret intense kontakt til den unge familie. I begge kontakter har der været tale om ret intensive relationer der indholdsmæssigt peger i retning af en ”ufærdig velfærd” – som set fra dette projekts spørgehorisont - kunne gøres bedre. Vi skal nu fokusere på disse to indsatskategorier.

3

Gruppens opfattelser belyst gennem fokusgruppeinterview.

Ultimo september gennemførte vi et *fokusgruppeinterview* med deltagelse af tre kvinder og proceskonsulenten. Der forelå afbud fra to. Valget af temaer som deltagerne blev bedt om at forholde sig til var en spejling af de temaer som CW havde haft i gruppen i årets løb, - nemlig:

1. Deres erfaringer med at være anbragt.
2. Om deres syn på betydningsforhold i opdragelse / opvækst
3. Om at leve et isoleret hverdagsliv
4. Balancer og rimelighed i forholdet mellem individ og velfærdssystem
5. Fremtidsperspektiver ? hvordan ser det ud ?
6. anbefalinger hvis dette skal køre videre? – hvad ville så være godt at gøre ??

CW havde forud foretaget en grundig forberedende indsats mht at jeg af gruppen blev ”blåstemplet” – og ”lukket ind” . Det betød bl.a. at ”kontrakten” var i orden inden vi startede. F.eks. at det var ok at fokusgruppeinterviewet blev optaget på bånd, MEN at der ikke var andre end mig der hørte det og at jeg ville slette det. At mine konklusioner i denne rapport skulle ”afkodes” af gruppen og evt brug af citater anonymiseres.

Jeg fik en hjertelig modtagelse. Det blev en livlig og disciplineret diskussion der var præget af stort engagement og mange konkrete selvoplevede situationer.

Indholdet i diskussionen kan betragtes som en koncentreret udgave af gruppens diskussioner i årets løb og dermed give signaler om arbejdet. Så jeg skal her kort opsummere diskussionen.

Om erfaringer med at være anbragt.

De har alle selv været anbragt under forskellige plejekonstellationer, og de har børn der er/var anbragt eller havde været. En deltagerne havde været i et usædvanligt plejeforløb – hun har været særdeles aktiv og handlekraftig i arbejdet for at hendes to børnebørn ikke blev tvangsfjernet og bortadopteret umiddelbart efter datterens barsel (narkoman). I øvrigt en ”sag” der endnu ikke er afsluttet. En anden deltager var optaget af at fastholde støtte til sin søn der var institutionsanbragt – på det sidste så han kunne sikres kontakt til et eksternt almindeligt fritidsliv i den lokale ungdomsskole. Den 3. deltager var overordentlig aktiv og havde ”sat sig ind i sagerne” – var selv

gået i gang med et studium og havde endelig fået en sagsbehandler hun kunne samarbejde med om hendes institutionsanbragte dreng.

Fælles for dem alle var – at de havde mange erfaringer – og at de IKKE følte sig hørt eller respekteret af de kommunale sagsbehandlere. Det vender vi tilbage til.

Om opdragelse og opvækst – hvordan ser i på det ?

...”min barndom ? hm. Niks for godt, det har ligesom ikke været en lykke. De blev jo skilt tidligt så.. jamen

... ”jeg valgte min mor fra – hun drak, - og mine søskende drak sig ihjel...men det har da været godt for noget, for jeg besluttede at være noget for nogen resten af mit liv..”

... ”min barndom var elendig. Den følger mig. Det jeg ikke fik lært kan jeg heller ikke give videre til min knægt..”

Der er ingen grund til at udpensle elendighederne. De er velkendte fra velfærdsforskning – og typisk samlet i forestillinger om den ”negative sociale arv”. Gæsternes erindringer om handlinger og begivenheder under opvæksten følger det samme mønster som er solidt beskrevet i såvel fagsom skønlitteratur af socialrealistisk karakter. Bedrøvelighedslisten er en opsamling – og ikke hæftet på en enkelt person, men den tegner et mønster med en barndom med skygger om overgreb, ydmygelser, ..stemplinger som hænger ved den dag i dag. Splittede familier med druk, selvmord, prostitution,. Mangel på tryghed.. Haft en ægtefælle der var voldelig, diverse bøvl med ungerne og deres omgivelser.

Gæsterne har ført mange personlige ”kampe” for at undgå noget der kunne ligne en selvopfyldende profeti. Men det ”klæber sig” og kan spores som en tendens til, at fortidens traumer følger med i voksenlivet.

Om at leve isoleret i hverdagslivet

Her blev der tegnet et billede som ikke tegner så sort et billede som det fremgår af forskningsredegørelsen². Deltagerne oplever sig nemlig ikke som isolerede. De har få men gode venner – og dem ser de rimeligt ofte. De er optaget af egne børn og børnebørn. Børnene stiller hvis man bliver syg osv . de oplever stort set at have et omsorgsgivende netværk.

Men det er godt at Paraplyen er her. Det giver kontaktmuligheder – som f.eks. med dette initiativ der har åbnet for en dybere kontakt til ”nogen” man nok ikke ville have haft kontakt med på så kvalitativ en måde.

Om forholdet mellem individ og velfærdssystem

Det viste sig at være et tema som tændte. Det blev en lang og uddybende beskrivelse af deltagernes oplevelse af angst, usikkerhed, ikke at blive hørt på sine præmisser og en konstant placering i en ”underdog-position”. De dominerende oplevelser som der kom til udtryk var skepsis, mistillid både mht systemets evne og vilje til at yde den nødvendige forståelse og service i relation til problemer i deres privatlivssfære. Og helt grotesk i forbindelse med kvindernes ønsker om få hjælp til at leve op til en ordentlig forældre-evne. Det blev beretninger om at flere systemer gennemtrumfer indstillinger ud fra sine egne rationaler og ressortområder. Ofte i et sprog eller fremstilling som ikke står klart og tydeligt. Man har stort besvær med at afkode hvad ”systemet” egentlig har gang i. Og alt dette opleves overhovedet ikke som koordineret eller sammenhængende. Måske i system-

² Tina Egelund og Anne Dorte Hestbæk har bl.a. en opsamlende beskrivelse af karakteristika for unge efter en anbringelse – og herunder fremhæves et manglende netværk eller kontakt og deltagelse i organiseret foreningsarbejde.

repræsentanternes sfære – men ikke for disse kvinder. De sagsbehandlende led sætter sig igennem med sine konklusioner og med de heraf følgende handlinger – eller lige så meget i mangel på samme.

Det var ikke nogen særlig optimistisk eller glørværdig karakteristik af det sociale system der her blev fremlagt med mange eksempler. Tendensen var klar nok, - og det bliver yderligere kommenteret nedenfor i diskussionen om den unge familie - *systemet opleves mere som vendt imod end for "klienten"*.

Udtalelserne var f.eks.

... *" det handler jo om papir og penge – ikke om børnene eller mig"...*

... *"Sagsbehandleren mente ikke at jeg havde ressourcer..*

... *kommunen reagerede først da skolen reagerede – ikke på de mange gange jeg havde gjort det..*

... *"Allerede i børnehave-klassen reagerede man ikke selv om jeg har råbt og skreget for at få hjælp. Men der sker ikke en skid inden skoleinspektøren er inde, eller politiet er inde, eller fritidsordningen*

... *"kommunen reagerede kun på sit eget system og sig selv – ikke på mig. Men det var jo mig og min dreng der skulle have hjælp. Ikke systemet.."*

... *"det var mig der måtte gøre børnehaven opmærksom på at jeg var bekymret for det jeg så med mine børnebørn.*

... *"jamen "børn-unge" (=forvaltningen) forlanger at min datter igen skal tage sig af sine børn. Men hun er jo narkoman. Har været tvangsindlagt. Så måtte jeg selv skride ind for det skal gå ordentligt til for mine unger.."*

Men der var lys i mørket. Det var ikke kun beretninger om en lang glædesløs ørkenvandring. I et tilfælde kan der berettes om endelig at få en sagsbehandler, der "kan det der". Han er deltagende i kvindens /drengens private liv. Det opleves som "enormt" godt. Han lægger bil til, når de sammen skal besøge drengen (=nu på institution). Det tager ca en time hver vej – og her kommer man rundt om mangt og meget der handler om at få hverdagslivet til af falde i hak. *"Så bliver man ligesom mennesker for hinanden."* lyder det.

Gode samtaler giver også "frirum" til at indse at det kan være nødvendigt at skrue bissen på. Og det kommer der altså en anden og mere direkte snak om.

Ja - man kan undre sig over at det skal være nødvendigt at fremhæve at der dog var en oplevelse som gjorde en undtagelse !

4.

Opsummering om samtalegruppen

Om selve forløbet har deltagerne i gruppen været positivt indstillet fra start til slut. Behovet for på en seriøs og kontinuerlig måde at udveksle erfaringer fra en ofte traumatisk fortid og koble dem til nutidens udfordringer og problemstillinger. De har via snak og udveksling med hinanden og proceskonsulent suget til sig og udviklet noget der kunne ligne et angstfrit rum – og sådan skal omstændighederne være. De er i forskellig udstrækning begyndt at sætte grænser i eget liv, og der er flere eksempler på, at de ved at sætte fokus på egen livssituation faktisk har evnet at foretage de ændringer der skal til for at de bliver mere subjektivt styrende i eget liv. De oplever sig bedre rustet i forholdet til sagsbehandlere og behandlere idet de har haft mulighed for at forberede sig i gruppen til kommende møder enten med sagsbehandlere eller institutionspersonale.

Forholdet til børnene og måden at tackle dem på har selvfølgelig også fyldt meget i samtalerne. Herudover har deltagerne kunnet benytte sig af proceskonsulenten som bisidder eller til telefonisk rådgivning.

Fremtidsperspektiver - Grundlæggende problem

Uanset om kvindernes beskrivelser af deres erfaringer og oplevelser er en endegyldig sandhed om praksis eller ej, så ændrer de ikke på et grundlæggende problem – nemlig at der er et alvorligt kommunikationsproblem mellem på den ene side socialforvaltningens (og andre offentlige systemers) sagsbehandlere/professionelle – og på den anden side ”klienterne”. Fra kvindernes side er der rigtig mange følelser der er i klemme - og der er en temmelig kraftig mistillid og angst for hvad ”man ” kan blive udsat for. Der tales om beslutninger og indgreb (eller mangel på samme) der ikke hænger sammen set ud fra deres position.

Det forekommer temmelig uhensigtsmæssigt, at vi har et velfærdssystem som netop skulle kompensere for dysfunktioner i privatsfæren ved at yde aktive bidrag til løsning af de problemstillinger man tumler med der. Samfundets grundceller er primært de potentialer der knytter sig til holdninger og adfærd i privatsfæren - og ikke reaktionsfæren.

Tilsyneladende forholder det sig sådan for disse kvinder, at systemerne ender i sin egen modsætning karakteriseret ved situationer med misforståelser, angst og indgreb som ”klienterne” ikke finder relevante eller acceptable. For dem er betegnelsen ”servicelov” noget nær en eufemisme.

Uanset om Paraplyens gæsters oplevelser af sagsforløb er rationelt korrekte eller ej, uanset om de forskellige forvaltningsafsnit mener at de har en højere ekspertise eller ej, - så må det konstateres at hvordan det end vendes og drejes så kan hverken det offentlige system eller ”klienterne” være tilfredse med den nuværende situation.

Det gør det ikke bedre at deres oplevelse som beskrevet her, også er velkendt fra anden side. Jeg har checket hos diverse netværkskontakter og frivillige rådgivninger. Her er erfaringen helt parallel med dette, og det kan give anledning til refleksioner over hvad der kunne gøres ved det.

Hvad vil så være godt at gøre ??

Deltagerne har peget på at Paraplyen burde tage initiativ til at oprette en eller anden form for et *bisiddersystem*. Formålet skulle være at give gæsterne mulighed for at gennemdrøfte de situationer som gnaver – og her set i relation til sagsbehandlere og institutioner.

Deltagerne diskuterede også, at der selvfølgelig ville være mange problemer forbundet med et sådant system. Etisk, juridisk, organisatorisk, praktisk, økonomisk, - og velfærdspolitisk. Men det måtte man se at komme ud over, for de var sikre på at begge parter kunne have fordel af en bisidderordning bl.a. fordi man kunne sikre en bedre problemerkendelse og at man kunne tage ”ulighedsforholdet” – og dermed angsten ud af drøftelserne.

Man var også af den overbevisning at man på en mere realistisk og pro-aktiv måde kunne tydeliggøre begge parter forståelse af de konkrete temaer og samlede situation og derved forebygge risikoen for misforståelser – sådan som de er blevet fremlagt.

På forespørgsel om hvad en bisidderordning skulle baseres på lød svaret entydigt at det måtte være på et human og etisk grundlag. Det at forstå hvorledes tingene hang sammen og ikke kun udvælge og isolere enkeltdeler af en helhed. Selvfølgelig er der også noget der hedder penge, men det måtte så komme i næste omgang – og faktisk mente de, at kommunen kunne have sparet masser af tid og penge hvis den havde handlet tættere på deres virkelighed.

Ønskerne til en bisidderordning blev tydeliggjort gennem en uddybende beskrivelse. F.eks. blev følgende nævnt:

- det er ”gæstens” bisidder –
- det skal være en frivillig ordning for såvel gæsten som bisidderen,
- de kan begge til enhver tid frasige en påbegyndt kontakt,
- bisidderen kan følge gæsten og deltage med taleret i møder med de respektive sagsbehandlere – men ikke i selve sagsbehandlingen,
- bisidderens opgave er at bidrage til indsigt og afklaring - dvs at tydeliggøre forholdet mellem gæstens opfattelse og ønsker – og kommunens strategier, indsatsmuligheder og intentioner.
- Det gælder uanset om det er før, under eller efter et møde med sagsbehandleren,
- Bisidderen kan ikke på egen hånd deltage i møder uden gæstens accept-
- Den individuelle rådgivning skal også kunne omhandle hjælp til at udfylde skemaer, ansøgninger oa.
- Gerne organisere samtaler i grupper efter behov – f.eks. hvis der er fælles problemstillinger og intern accept.
- Bisidderen skal ikke skrive eller medvirke til journalisering eller rapporter.
- Paraplyen skal forhandle bisiddersystemet på plads med Odense Kommune, så det bliver en almindelig rettighed for gæsterne.

Behovene for støtte og hjælp er temmelig forskellige og det kunne gæsterne ikke udtale sig om på forhånd. Som vi skal diskutere nedenfor kunne en bisidderordning også have tilknyttet muligheder for at støtte familien konkret med kombinationsformer af støtte til materialiserede praksisser i dens privatlivssfære og med den mentale støtte der ligger i ordningen.

Vi diskuterede også at selvom en bisidderordning skulle være juridisk og økonomisk uafhængig af det konkrete sagsbehandlersystem, så ville der være et uafklaret problem – nemlig om den ville være underlagt bestemmelser om en **skærpet indberetningspligt** hvis bekymringsbarometret slog kraftigt ud f.eks. ved ikke-acceptable standarder i såvel børnenes som de voksnes reaktioner og vilkår i privatlivssfæren.

Vi nåede så frem til at en bisidder primært har til opgave at tydeliggøre forholdet mellem gæsternes/familiens opfattelser og ønsker – og - kommunens opfattelser, intentioner, strategier og indsatsmuligheder. Gæsterne syntes en sådan ordning ville have mange og indlysende fordele.

Når det drejer sig om dem selv nævnte de noget i retning af

- muligheden for at *gennemdrøfte* deres situation, ønsker og ømme punkter med en tillidsperson fra Paraplyen før de skulle i kontakt med ”systemet”
- mulighed for at bisidderen *deltog* i møder med sagsbehandlere – i en art mediator-funktion.
- De ikke var alene om at tænke på et mødes forløb og betydning, men at de bagefter havde ”et vidne” at reflektere sammen med over det der skete.

Når det drejer sig om ”systemet”, så mente man at sagsbehandlerne ville få chancen for

- at møde en mere afklaret og forberedt ”klient” som derfor ville være en aktiv samarbejder der lettede vejen til bedre beslutningsprocesser
- reelt at nedbringe sin sagsbehandleretid af ovennævnte grunde – og samtidigt få en langt mere pro-aktiv faglig udfordring
- at undgå faldgruber og i stedet optimere succeskriterierne. – dvs muliggøre en bedre kvalitet i sit sagsbehandlingsarbejde – og dermed i valg af løsninger.

Hvis de nuværende samtalegrupper skulle fortsætte ??

”...Ja det er ikke sådan bare at skrive på en opslagstavle, at nu har vi sådan et tilbud. Der er altså visse opgaver der ikke kan løses medmindre du er inde i systemet her. På den anden side- hvis ikke der sker noget ekstra ordinært - så sker der ikke en skid af den her slags..”

”... selvfølgelig skal der inviteres og alt det der, men altså... når du er trængt eller depres så skal der mere til, så skal der være én der kan trænge ind med ”kom nu her” og sådan noget. Men det ska også være en man kender der er ok”.

Det indtryk der blev efterladt var noget i retning af at succeskriterierne for den slags initiativer bygger på en cocktaillignende opskrift med mange ingredienser. F.eks ved at være stærkt afhængige af ”kemien” eller synergieffekterne mellem deltagerne, tovholderen, temaerne, vitaliteten i input, timing og placering i den organisatoriske ramme, tilstrækkelige ressourcer og den ”image” der i det hele taget knytter sig til såvel enkeltdele som det samlede kompleks.

Et par af gæsterne mente nok at deres kendskab til de øvrige gæster var så stort og dybt, at de kunne foretage individuelle sonderinger om deltagelse i tilsvarende initiativer – men at det i høj grad kom an på om man kunne ”sige god for tovholderen” som det var sket i dette projekt.

Del 2

Et udbygget samvirke.

Som en del af dette initiativ udbyggede proceskonsulenten sin kontakt med en ung familie. Den blev i løbet af året øget til at omhandle fire børn.

Dette kontaktarbejde førte til en række initiativer som fsv afdækker hvor vanskeligt de kommunikative forhold kan være mellem sagsbehandlerleddet og ”klienter”. Det signalerer ligeledes noget af smerten ved at komme tættere på nogle eksistensvilkår som set fra familiens og projektets position kunne gøres bedre og mere konfliktfrit. – sådan skulle det ikke komme til at gå, da kommunen fastholdt løsningsmodeller i ”sit” system og med ”sin metode” desuagtet familien IKKE ville gå i dialog om det, og derfor ikke kunne profitere af de kommunale løsningsmodeller.

Om familie situationen

Her er uddrag af interview med proceskonsulenten. Problematikken taler for sig selv – og eksemplet skulle gerne illustrere, hvori behovet for en særlig aftale om en ”udvidet bisidderordning” består.

..... ”Jeg har i virkeligheden kendt familien i 5 år, via deres gang på Café Paraplyen. I de 5 år har det været tydeligt, at de har fået sværere og sværere ved at få tingene til at hænge sammen og klare familielivet.

De har løbende fået hjælp fra mange kanter. Sagsbehandlere, Familiehuset (del af kommunens indsats), Mødrehjælpen, Daginstitutioner, Skole osv. Det lyder af meget, men faktisk er de selv i stand til at få gjort en hel del, - men det rækker bare ikke helt til at få det til at hænge sammen. De har et stort behov for løbende at kunne søge vejledning - og lidt mere til, i form af ret konkret støtte. Hvis familien skal have en chance for at holde fodfæste har de brug for en voksen at samarbejde med.

De har stort set intet netværk omkring sig som normalt kan hjælpe til eller som de kan tale med. Med alle deres frustrationer og problemer har de kun hinanden at smide dem i hovedet på. Og det gør de så nu og da.

De har det vanskeligt på stort set alle områder. De bor på meget lidt plads – tre værelses lejlighed på 1 sal, fire børn hvoraf det ene nu er 6 måneder. - Det giver en utrolig ”tæt” atmosfære for nu at sige det mildt.

Trods mange gode intentioner og mange forskellige forsøg på at hjælpe fra kommunens side, så har familien ikke fået det bedre, - og

fortsætter proceskonsulenten:

jeg er så et menneske de åbenbart har brug for. Jeg er kommet tæt på dem så de har stor fortrolighed til mig og jeg tør godt sige at de virkelig har brug for en ”voksen” de kan acceptere og kunne trække på i et rimelig stort omfang. De står jævnligt i vanskelige situationer og har svært ved at holde alle de store og små konflikter fra døren eller finde holdbare løsninger på dem. På den ene side så griber de ud efter hjælp alle de steder systemet har noget at tilbyde, men på den anden side er resultatet, at rigtig mange har været eller er på banen og forvirringen vokser. De har svært ved at finde den røde tråd.

En baggrundsanalyse viser ikke overraskende, at den tunge ende hænger nedad. Mandens mor var over alle bjerge inden han slap bleen. Han har overhovedet ingen kontakt til biologisk far og mor – ja han ved end ikke om de er døde eller levende. Han fik en plejemor som 11 årig, som var ”god” - men hun er nu død - så han står helt uden kontakter hverken fra fortiden eller til nutiden.

Skolegangen blev afsluttet i et heltidsprojekt. Men han er rar, vil gerne det bedste – også have arbejde. Der er ikke noget med alkohol eller narko.

Om hustruen gælder det at hendes forældre er ”stået af”, så der ligger et stykke

”genopretningsarbejde” og venter, hvis der skal kunne findes en samværsform til hendes familie.

Fire børn ”i rap” er ikke noget der virker befordrende på kræfter og overskud. Og det der med orden i pengesager, almindelige rutiner som oprydning, indkøb, spisevaner osv er ikke lige det der ligger øverst på listen over familiens dyder.

Charlotte Wæver konstaterer:

”Jeg kommer ret tit hjem til dem. Det er simpelthen nødvendigt. Af flere grunde. Dels kommer de ikke så meget mere i Paraplyen grundet graviditeten og nu den lille nye – og dels lever de mere og mere isoleret. Jeg oplever en stor velvilje fra alle i familien og en stor tillid fra dem om det der efterhånden ligner vores fælles samarbejde. Det er vigtigt at kunne være tilstede sammen med dem lige nu og gennearbejde problem for problem og konflikt for konflikt. Problemerne kommer som perler på en snor – og oftest er der mange snore samtidigt. Økonomien, husholdningen, daginstitutionen og skolen – og de to voksne indbyrdes og i forholdet til ungerne.

Lige nu sidder de i til halsen med den lille ny. Midt i rodet. I det næste stykke tid gælder det bare om at ”overleve”. At få hverdagen til at hænge nogenlunde sammen. De har rigeligt må man sige. Faktisk meget mere end rigeligt.”

Og så begynder paranoiaen at fylde i kommunikationen...

... ”Der en anden ting. De er høne rædde for hele tiden at blive løbet over ende af andre – især af de professionelle, - men også af hendes familie og andre der synes de skal give et ord med. Mange har en mening om hvordan de skal gebærde sig og de kæmper virkeligt for at leve op til det hele og samtidig leder de efter hvor grænserne går. De knokler hele tiden for at finde ud af, hvad andre

mennesker forventer af dem og hvad andre mennesker anser for rigtigt i forhold til at være gode forældre.

Det er et utrolig hårdt stykke arbejde de gør men det kniber ned at have lidt føling med sig selv og egne grænser.

DEL 3.

Dette projekt tog to initiativer.

På denne baggrund kunne vi anstændigvis ikke bare sidde med hænderne i skødet. Det er jo vanskeligt at forudsige en fremtid, - men den sandsynlige risiko for at situationen skulle udvikle sig negativt til skade for alle i familien - og med en samfundsmæssig udgift i megaklassen i langt tid, var til at få øje på.

Sammen med familien drøftede vi hvad der kunne være hensigtsmæssigt, og hele tiden på basis af at det var familien der havde ansvaret for sig selv og dermed for de kontakter og initiativer der skulle tages fsv vi – dvs især CW - ville være sparringsparter

Forsøg nr. 1

Familien bad CW om at hjælpe sig som en kombineret ”mentor, familierådgiver, budgetlægger, og ”tante””. Det handlede både om at få støtte i det indre familieliv - og fungere som bisidder mellem familien og systemerne hele vejen rundt. De ville gerne drøfte og høre CW’s mening og få hende til at gå med til møder. På baggrund af familiens situation og deres anmodning blev der taget kontakt til sagsbehandlersystemet. Familien mente ikke, der var meget hjælp at hente fra deres ”hjemmehosser”. De ville heller ikke have andre fra kommunen til at blande sig. Der var ellers nok på banen. Sundhedsplejersken – nej tak. Pædagoger og psykolog fra daginstitution og skole – nej tak. Sagsbehandleren – hm... Terapeuten fra familiehuset - måske. Økonomien lå i ruiner, graviditeten tappede på kræfterne, hendes helbred skrantede og angsten for en eller flere anbringelsessager begyndte at spøge og få et reelt indhold.

På den baggrund blev der taget kontakt til det kommunale system ad kommandovejen. Først til hjemmehosseren om man ad den vej kunne få støtte til at rejse et forebyggende og øget beredskab om familien med CW som ”mentor” – men det var ikke noget der tændte. I stedet fik hjemmehosseren forøget sit timetal til familien, - skønt det hverken var det familien havde ønsket eller ville have. De mente de trængte mere til praktisk hjælp og handlekraft bag de mange ord. I stedet voksede angsten for systemet: *”kommer de nu og fjerner børnene ? hvornår gør de det ? hvad skal der til for at de tager børnene?” osv.*

Samarbejdet med ”hjemmehosseren” og systemet kollapsede.

Så vi forespurgte videre op i systemet og lander på lederen af distriktskontorets bord. Odense er netop ved at opbygge noget der kunne ligne et *”kan selv – vil selv”-system*. I hvert fald så var samarbejde med en ”ekstern” socialrådgiver (=CW) der tilmed har en terapeutuddannelse – ikke noget der kunne blive tale om. I stedet blev familien visiteret til 10 timers frivillig familieterapi i ”familiehuset”. Det var fint nok – MEN det løste på ingen måde familiens problem.

Bl.a havde de det praktiske problem, at opvasken ikke klarede sig selv, at de havde en lille nyfødt og 3 andre børn der skulle passes og at der hverken var penge til eller kontakt med en barnepige, og manden kun lige kunne nå hjem fra arbejde for så at haste videre til dette møde, hvis han ellers lige kunne huske det. Så med den velmenende ordning var man lige vidt. Og sådan er det gået og sådan gik det uden et konstruktivt eller effektgivende resultat. Kommunens intention ser pæn ud på papiret – men den er lige rigelig langt væk fra familiens situation og handlepotentiale.

Forsøg 2

Så åbnede Socialministeriet for en mulighed for et fornyet initiativ gennem sin pulje: ”Familien i centrum”. Muligheden for at sikre et mere systematisk initiativ ved at sikre en bevilling til CW’s indsats blev drøftet med familien. Den tog imod muligheden med kyshånd. Ansøgningen blev skrevet. Paraplyen anbefalede initiativet og tilbød at være den organisatoriske ramme om indsatsen. Det gjorde socialforvaltningen imidlertid ikke, og det desuagtet

- der ikke skulle involveres kommunal økonomi i initiativet,
- at familiens situation mildt sagt IKKE kunne siges at have udviklet sig i retning af en mere positiv prognose
- langt mere omkostningstunge udviklingstræk tegnede sig med større styrke om familien og dens mulighed for at holde sammen.
- enhver der nærmede sig familiens lejlighed ville konstatere at ALTING hobede sig op for familien – oprydning, tøjvask, madlavning, opvasken, økonomien, ungerne, det indbyrdes forhold...,
- at sundhedsplejerske, daginstitution, skolefritidsordning mm havde givet de første varsler.

Socialforvaltningen skrev et lille brev der udmærkede sig ved sin ringe interesse eller forståelse for hvad det handlede om for familien. Dermed stod ansøgningen uden den nødvendige støtteerklæring som kunne have skabt en forstærket indsatsmulighed som familien ville acceptere og gå konstruktivt ind i. Vi ved at der var mange ansøgninger og måtte konstatere at ansøgningen kunne ikke efterkommes. Og der står situationen så i skrivende stund.

Afsluttende kommentarer

Ved udløbet af projektperioden kan det oplyses, at bestyrelsen for Paraplyen har besluttet sig for at afdække muligheder for at formulere en organiseret ”bisidderordning” som i givet fald skal forhandles på plads med de kommunale kompetente organer. Hvorvidt bestyrelsen beslutter sig for at tage et sådant initiativ – og hvorledes kommunen i givet fald vil forholde sig må stå hen i det uvisse.

Imens må vi konstatere, at Charlotte Wæver fortsat bruger et stort ulønnet timetal til samvirke med familien – så længe det kan vare. Sagen er jo, at der er dynamik i processerne.

Ejgil Aagaard
Odense, den 01.02.05